

BELEDİYE GELİRLERİ KANUNU 97'NCİ MADDESİ UYARINCA ALINAN ÜCRETLERDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA GÖREVLİ MAHKEME*

*The Court in Charge of Disputes Arising from Fees Received in accordance with
Article 97 of the Municipal Revenues Law*

Yunus Emre ORUÇ**
Mustafa UYANIK***

Özet

Belediyelerin yerel hizmet sunumundaki önemli rolü göz önüne alındığında, görevlerini etkili bir biçimde sürdürebilmeleri için sağlam bir mali altyapıları olması kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Bu bağlamda belediyelere, görevlerine uygun yeterli gelir kalemlerinin temin edilmesi gerekmektedir. Bu gelir türlerinden biri ve belki de en önemlisi ise ücretlerdir. Ücretlerin bu denli önemli bir yere sahip olması yanında, ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların nerede çözümleneceğine ilişkin sorunlar da önemli bir yer tutmaktadır. Görevli yargı yerinin belirlenmesi konusunda açık ve anlaşılır kriterlerin olmaması ve yargı yerleri arasında farklı yaklaşımların olması, bireylerin hangi yargı merciine başvuracağı konusunda belirsizlik yaşamasına neden olmaktadır. Çalışmamızda, ücret gelirinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin belirlenmesine giden süreçte yaşananlar ele alınarak son durumda hangi yargı mercinin görevli olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Öncelikle belediye gelirleri kavramı ve tarihçesi ele alınmış, ardından ücret kavramına ilişkin açıklama yapılmıştır. Son olarak, ücretten kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli yargı mercine ilişkin Danıştay ve Anayasa Mahkemesinin yaklaşımı ayrı ayrı ele alınmış ve bu kararlar ışığında halihazırda görevli olan yargı yeri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ücret, Benzeri Mali Yükümlülük, Belediye Gelirleri, Görev, İdari Yargı

Abstract

Considering the important role of municipalities in local service provision, it is inevitable that they have a solid financial infrastructure in order to carry out their duties effectively. In this

➤ *Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.*

➤ *Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 27.12.2023*

➤ *Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 04.04.2024*

* Bu makale, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlanan “Vergi Yargılamasında Görev” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** İdari Hâkim Adayı, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, Erciyes Üniversitesi Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, ab273901@adalet.gov.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8478-3919>.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, muyanik@erciyes.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5304-8767>. Yazar, bu çalışmaya doğrudan katkı sunmamış; Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 41'inci maddesi uyarınca makalede ortak yazar olarak yer almıştır.

context, municipalities must be provided with sufficient revenue items appropriate to their duties. One of these types of income, and perhaps the most important, is wages. In addition to the fact that wages have such an important place, problems regarding where disputes arising from wages will be resolved also have an important place. The lack of clear and understandable criteria for determining the competent jurisdiction and the existence of different approaches among jurisdictions cause individuals to experience uncertainty about which jurisdiction to apply to. In our study, we tried to explain which judicial authority is responsible in the final case by discussing what happened in the process leading to the determination of the competent court in disputes arising from wage income. First of all, the concept and history of municipal revenues were discussed, and then an explanation was made about the fee item. Finally, the approach of the Council of State and the Constitutional Court regarding the jurisdiction in disputes arising from wages was discussed separately, and in the light of these decisions, the jurisdiction currently in jurisdiction was determined.

Keywords: Wage, Similar Financial Obligations, Municipal Revenues, Duty, Administrative Jurisdiction

GİRİŞ

Türkiye'nin tarihsel geçmişi ile günümüzdeki anayasal düzeni göz önüne alındığında, üç farklı yerel yönetim birimi bulunduğu görülmektedir. Bu birimler, belediyeler, il özel idareleri ve köylere dir.¹ Ülkemizde özellikle 1950'li yıllardan itibaren artan kentleşme eğilimi, kentlerdeki nüfus artışı ile paralel olarak yerel hizmetlerin hem nitelik hem de nicelik olarak genişlemesine sebep olmuştur. Bunun sonucunda, belediyelerin önemi artarak sorumluluk alanları da genişlemiştir.²

Belediye, bir beldede yaşayanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilen, mali ve idari özerkliğe haiz bir kamu tüzel kişiliğidir. Belediyeler, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu³'na göre yönetilmektedir. 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu⁴ ise, büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir belediyesinin sınırlarında kalan ilçe belediyeleri açısından uygulama alanı bulmaktadır.⁵

Gerçekleştirilen reformlar sonucunda, belediye sınırları içindeki nüfus artışının yanı sıra belediyelerin sorumlulukları ile görevleri de genişletilmiş; ancak, büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyeler arasında nüfusları bakımından herhangi bir hizmet ayırımına gidilmemiştir. Bu değişikliklere rağmen, belediyelerin git gide ar-

¹ A. Kadir Topal, 'Belediyelerin Özgelirlerinin Artırılmasında Vergilendirme Yetkisi: Ülkeler Arası Bir Karşılaştırma' (2004) 18 (3-4), Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 119 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/29963>, Erişim Tarihi 29.11.2023).

² Ülkü Arıkboğa, 'Türkiye'de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri' (2016) 13 (33), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 277 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/183470>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

³ Belediye Kanunu, Kanun Numarası: 5393, Kabul Tarihi: 03.07.2005, RG 13.07.2005/25874.

⁴ Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Kanun Numarası: 5216, Kabul Tarihi: 10.07.2004, RG 23.07.2004/25531.

⁵ Elif Ayşe Şahin İpek, 'Türkiye'de Belediye Gelirlerinin Değerlendirilmesi' (2018) 20 (2), Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/610985>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

tan hizmetlerini finanse etmesi amacıyla öz gelirlerini artıracak ve çeşitlendirecek düzenlemeler yapılmamıştır.

Nüfusun çoğunu doğrudan etkileyen belediyelerin, yaptıkları hizmetleri etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için iki kritik konu önem kazanmaktadır. İlk olarak, belediyelerin hizmetlerini karşılamaya yetecek gelir kaynaklarına sahip olmaları, ikinci husus ise belediyelerin gelirlerinin içeriğiyle ilgilidir.

Bu bağlamda, belediyelerin gelirleri içerisinde büyük bir yer teşkil eden ücretler de bu bakımdan önem arz etmektedir. Teknolojik ve finansal gelişmeler çerçevesinde alınan ücret kalemleri de her geçen gün artarak değişiklik göstermektedir.

Bu artışla birlikte ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm yeri olarak yargı faaliyetinin de önemi artmıştır. Bu söz konusu ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar, idari yargı içerisinde çözüme kavuşturulmaktadır. İdari yargıyı, idarenin eylem ve işlemlerinden doğan uyuşmazlıkları çözüme kavuşturan bir yargı süreci olarak ifade edebiliriz. Bununla birlikte, mevzuat düzenlemelerinin yeterli olmaması ve uyuşmazlık taraflarının bu düzenlemelere ilişkin gereken bilgiyi edinmemeleri gibi nedenlerle yargılama esnasında bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Göreve ilişkin yaşanan sorunlar bunların başında gelmektedir.

Bu kapsamda, çalışmamız 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu⁶ 97'nci maddede uyarınca alınan ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli yargı yerinin tespitine ilişkindir. Bu amaçla çalışmamızın ilk kısmında belediye gelirleri ile tarihçesi irdelenmiş, ikinci kısmında ise ücrete ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmamızın son kısmında ise ücret uyuşmazlıklarından kaynaklanan davalarda görevli mahkemenin neresi olduğu, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında tespit edilmiştir.

I. GENEL OLARAK BELEDİYE GELİRLERİ VE TARİHÇESİ

A. Belediye Kavramı

Anayasa'nın 127'nci maddesi uyarınca mahalli idareler, yerel düzeydeki ortak ihtiyaçların karşılanması amacıyla kuruluş esasları kanunla belirlenen, seçmenlerin seçimi sonucu oluşturulan kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlardır. Mahalli idareler Anayasa'da, belediyeler, il özel idareleri ile köyler olarak üç başlık altında ele alınmıştır.

Mahalli idareler arasında en önemli olanı ise kuşkusuz belediyelerdir. Belediyeler, belli bir yerleşim yerinde bulunanların güncel hayatını bir şekilde etkileyen temizlik, sağlık, dinlenme, eğlenme, çevresel koruma ve kültürel faaliyet gibi alanlara yönelik ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir.⁷

⁶ Belediye Gelirleri Kanunu, Kanun Numarası: 2464, Kabul Tarihi: 26.05.1981, RG 29.05.1981/17354.

⁷ Halil Nadaroğlu, *Mahalli İdareler* (5. Bası, Beta Yayıncılık, 1994) 195.

Belediye, Türk Dil Kurumu'nca "İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt" ve "uray, şehremaneti" gibi ifadelerle tanımlanmıştır.⁸

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ise belediyenin tanımı, "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" şeklinde yapılmıştır.

Bir başka tanımda ise, "Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir."⁹ şeklinde tanımlanmıştır.

Belediye sözcüğü, beled kökünden gelmektedir.¹⁰ Beled, "şehir, memleket, diyar, belde" olarak ifade edilirken; beledi ise "köylü olmayan, şehirli" ve "şehirle/belediyeye ilgili" şeklinde ifade edilmektedir.¹¹

B. Belediyelerde Gelir İhtiyacı

Belediyeler, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunlar çerçevesinde görevlerini yapabilmek için gerekli gelir kalemlerine ihtiyaç duymaktadır. Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesi, belediyelerin vazifelerini mecburi ve ihtiyari olmak üzere iki kategoriye ayırmaktadır. Belediyelerin zorunlu ve ihtiyari kamu hizmetlerini yerine getirebilmeleri için yeterli gelir kaynaklarını bulmaları gerekmektedir. Mahalli müşterek ihtiyaçları¹² karşılamakla görevli belediyeler, gelir ihtiyaçlarını vergi, harç, pay, ücret, borçlanma ve benzeri kaynaklardan temin etmek durumundadır. Belediyelerin gelir toplayamaması halinde, harcama yapmaları mümkün değildir.¹³ Anayasa'nın 127'nci maddesinin 6'ncı fıkrası, be-

⁸ 'Belediye', Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi 25.11.2023.

⁹ 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 1'inci maddesinde yer alan tanımdır. Bkz.: Fethi Aytaç, Açıklamalı Belediye Kanunu (4. Bası, Gaye Matbaacılık, 1988) 17.

¹⁰ Mehmet Sait Doğan, 'Belediye ve Ahilik Hizmetlerinin Karşılaştırılması' (2002) 2, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 78 (https://isamveri.org/pdfdrng/D01239/2002_9/2002_09_DOGANMS.pdf, Erişim Tarihi 25.11.2023).

¹¹ 'Beled', Kubbealtı Lügati, <http://lugatim.com/s/BELED>, Erişim Tarihi 25.11.2023.

¹² Anayasa Mahkemesi mahalli müşterek ihtiyaç kavramını, "...herhangi bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan kişi, aile, zümre ya da sınıfın özel çıkarlarını değil, aynı yörede birlikte yaşamaktan doğan somut durumların yarattığı, yoğunlaştırdığı ve sürekli güncelleştirdiği, özünde etkinlik, ölçek ve sağladığı yarar bakımından yerel sınırları aşmayan, bölünebilir ve rekabet konusu olabilen yerel ve kamusal hizmet karakterinin ağır bastığı ortak beklenti..." olarak tanımlamaktadır. Anayasa Mahkemesi, E. 2013/19, K. 2013/100, T. 12.09.2013 (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2013-100-nrm.pdf>, Erişim Tarihi 16.12.2023).

¹³ Eric Henry Monkkenon, *The Local State: Public Money and American Cities* (1st edn, Stanford University Press, 1995), 1 (https://www.google.com.tr/books/edition/The_Local_State/T5Inu-LoaFkC?hl=tr&gbpv=1&dq=h.+eric+monkkenon,+the+local+state&printsec=frontcover, Erişim

lediyelere görevleriyle orantılı olacak şekilde gelir kaynaklarının sağlanmasını öngörmektedir.¹⁴

Belediyelerin gelir kaynaklarından en önemli olanı kuşkusuz vergilerdir. Mahalli idarelerin üstlendiği görevler, iktisadi bir boyut taşımaktadır. Mahalli idarelerin gelir ihtiyaçlarını genellikle harç, ücret ve bedellerle karşılaması nedeniyle, mahalli kamu hizmetlerinden doğan yüklerin bu ödemelerden faydalanan bireyler arasında adaletli bir şekilde dağıtılması gerekmektedir. Ancak, kamu menfaati ve teknik sebepler nedeniyle, mahalli hizmetlerin sadece harç, ücret ve bedellerle karşılanması mümkün olmamaktadır.¹⁵

C. Belediye Gelirleri

1. Belediye Öz Gelirleri

Öz gelirler, belediyelerin kontrolünde olan gelir kaynaklarındanır. Bu gelirler, kanunlar tarafından belirlenen sınırlar çerçevesinde kullanılabilir. Söz konusu bu yetki öz gelirin çeşidine, ülkelerin ekonomik, idari, siyasi gelenek ve yapılarına bağlı olarak çeşitlilik gösterebilir. Örnek olarak, bazı ülke belediyeleri vergi tarife ve oranlarını belli sınırlar içinde belirleme yetkisine sahiptir. Merkezîyetçi ülkelerde ise, özellikle belediyelere bu konularda çok sınırlı bir yetki tanınması veya hiçbir yetkinin tanınması söz konusu olabilmektedir. Bununla birlikte, belediyeler vergi ve harçlara ilişkin oran, tarife, muafiyet ve istisnaları belirleme konusunda sınırlı bir yetkiye sahipken; fiyat, taşınmaz mal geliri ve teşebbüs şeklindeki gelir türlerine ilişkin toplanacak miktarın tespitinde daha fazla serbestiye sahip olabilir. Bu durum, belediyelerin mali politikalarını şekillendirme ve yerel ihtiyaçlara uygun çözümler bulma konusunda farklılık göstermektedir.¹⁶

Belediyelerin kontrol yetkileri kapsamında matrah, kapsam ve oran belirleme gibi konularda farklılıklar gösterse de bir gelir kaleminin öz gelir olarak tanımlanabilmesi için, tarh, tahakkuk ve tahsile ilişkin işlemlerin belediye birimlerince bizzat gerçekleştirilmesi ve gelirin kullanımının tamamen belediyeye ait olması şarttır.¹⁷

Ülkemizde belediye öz gelirleri, vergiler, harçlar, harcamalara katılma payı ve ücretler kalemlerinden oluşmaktadır. Bunlara ilişkin açıklamalar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tarihi 25.11.2023).

¹⁴ Adil Nas, *Belediye Gelirleri* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2011), 22.

¹⁵ İsmail Hakkı Ülkmen, *Mahalli İdareler Maliyesi Dersleri* (Ankara, 1960) 78 (alıntılandığı gibi, Nas (n 13) 2).

¹⁶ Şahin İpek (n 5) 3.

¹⁷ Arıkboğa (n 2) 278.

Tablo 1: Belediye Gelirleri Kanunu Uyarınca Elde Edilen Gelirler¹⁸

Vergiler (12-22, 29-44 arası maddeler ile mükerrer 44'üncü madde)	Ücrete Tabi İşler (97'nci madde)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Eğlence Vergisi 2. İlan ve Reklam Vergisi 3. Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi 4. Haberleşme Vergisi 5. Çevre Temizlik Vergisi 6. Yangın Sigortası Vergisi	Belediyeler, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda harç veya katılma payı olarak belirtilmeyen ve ilgililerin talebi sonucunda sunacakları tüm hizmetler için belediye meclislerince düzenlenecek tarifeler uyarınca ücret alabilmektedir.
Harçlar (52-84 arası maddeler)	Katılma Payları 86ve mükerrer 97'nci madde)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı 2. İşgal Harcı 3. Tellallık Harcı 4. Kaynak Suları Harcı 5. Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı 6. Bina İnşaat Harcı 7. Hayvan Kesimi, Muayene ve Denetleme Harcı 8. Diğer Harçlar<ol style="list-style-type: none"> a. Altyapı Kazı İzni Harcı b. Kayıt ve Suret Harcı c. İşyeri Açma İzni Harcı d. İmarla İlgili Harçlar e. Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı f. Sağlık Belgesi Harcı	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı 2. Su Tesisi Harcamalarına Katılma Payı 3. Yol Harcamalarına Katılma Payı 4. Diğer Paylar<ol style="list-style-type: none"> a. Müze Giriş Ücretleri b. Madenlerden Belediyelere Verilen Pay

1.1. Vergiler

Belediye vergileri, belediye yönetimleri tarafından tarh, tahakkuk ve tahsil edilip kendi bütçelerine dahil edilen gelir kaynaklarıdır. Belediyeler bu vergiler açısından, kanunlarla belirlenmiş bir çerçevede vergi oranı, matrahı, muafiyeti ve istisnaları gibi konularda değişiklik yapma yetkisine sahiptir. Ancak ülkemiz

¹⁸ Ayşe Gül Cengiz Kırkıl, 'Belediye Gelirleri Kanunu Çerçevesinde Belediyelerin Vergi Gelirlerinin Değerlendirilmesi' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2019), 27.

uygulamasında, belediye vergilerinin bu özelliklerin yalnızca birkaçını taşıdığı görülmektedir.¹⁹

Belediyelerin tahsil edebilecekleri vergi gelirleri, Belediye Gelirleri Kanunu ile 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu²⁰nda hüküm altına alınmıştır. İl ve ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyelerinin tahsil edebileceği vergi türleri Tablo 2’de belirtilmiştir. Tabloya göre büyükşehir belediyeleri, Kanun’da belirtilen vergilerden yalnızca ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi ile yangın sigorta vergisini tahsil edebilmektedir. Çevre temizlik vergisini ilçe belediyeleri tahsil etmekle birlikte, %20’si büyükşehir belediyelerine pay olarak ayrılmaktadır. Yangın sigorta vergisinde ise, itfaiye hizmetinin büyükşehir belediyelerince yerine getirilmesi nedeniyle tahsil yetkisi doğrudan büyükşehir belediyelerine verilmiştir, ilçe belediyelerinin tahsil yetkisi bulunmamaktadır. Belediyelerin uygulayacakları vergi tarifeleri, 2464 sayılı Kanun’da düzenlenmiş olup, belediyelere bu tarifelerin belirlenmesi açısından herhangi bir yetki verilmemiştir. Bu tarifeler ya Kanun tarafından belirli bir oran şeklinde ya da Kanun’un belirlediği alt ve üst sınırlara uygun olarak Cumhurbaşkanınca tespit edilmektedir.²¹

Tablo 2: Belediyelerin Tahsile Yetkili Olduğu Vergiler²²

Vergi Türü	İl ve İlçe Belediyeleri	Büyükşehir Belediyeleri	Büyükşehirdeki İlçe Belediyeleri
Çevre Temizlik Vergisi	X	%20 oranında pay	X
İlan ve Reklam Vergisi	X	X	X
Eğlence Vergisi	X	X	X
Yangın Sigorta Vergisi	X	X	
Emlak Vergisi	X		X
Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	X		X
Haberleşme Vergisi	X		X

1.2. Harçlar

Harçlar, temelde idarenin kamu otoritesini kullanarak gerçekleştirdiği idari işlemlerin sonucunda tahsil edilen ve vergiye benzer bir yükümlülüğü ifade eden

¹⁹ Şahin İpek (n 5) 3.

²⁰ Emlak Vergisi Kanunu, Kanun Numarası: 1319, Kabul Tarihi: 29.07.1970, RG 11.08.1970/13756.

²¹ Bu durum 2464 sayılı Kanun’un 96’ncı maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir:
“Cumhurbaşkanı, bu Kanunda en az ve en çok miktarları gösterilen vergi ve harçların tarifelerini belediye grupları itibarıyla tayin ve tespit eder.”

²² Arıkboğa (n 2) 281.

özel bir mali yükümlülüktür.²³ Harçlar, mali sistemimizde geniş bir uygulama alanına sahiptir. Bununla birlikte, sadece merkezi idarece değil, aynı zamanda mahalli idarelerce de harç tahsili yapılmaktadır.²⁴

Belediye harçları; belirli belediye hizmetlerinden yararlananların, bu hizmetlerin maliyetine katkı vermeleri veya ilgili kişilerden belli işlemlerin gerçekleştirilmesi sırasında zorunlu bir mali yükümlülük olarak alınan tutarlardır.²⁵ Bu harçlar, yalnızca ilgili hizmetten faydalananlar tarafından ödenmektedir.²⁶

Bu tanım uyarınca, bir hizmetin harç kapsamına girebilmesi için, bireylerin bir kamu kurum veya kuruluşunun hizmetinden faydalanması, yani kamu tarafından kendilerine bir fayda temin etmesi gerekmektedir.²⁷

Belediye Gelirleri Kanunu'nun ikinci kısmında harçlara yer verilmiştir. Bu kapsamda belediyeler tarafından alınabilecek harçlar; tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı, işgal harcı, tellallık harcı, kaynak suları harcı, ölçü ve tartı aletleri harcı, bina inşaat harcı, hayvan kesimi, muayene ve denetleme harcı, altyapı kazı izni harcı, kayıt ve suret harcı, iş yeri açma izni harcı, imarla ilgili harçlar, muayene, ruhsat ve rapor harcı ve sağlık belgesi harcıdır. Kanun'da belirtildiği üzere harçların bir kısmı sabit bir oranla yani maktu şekilde tahsil edilirken, bunların dışındakiler ise matraha göre yani nispi şekilde tahsil edilmektedir.²⁸

1.3. Harcamalara Katılma Payları ile Diğer Paylar

Belediyelerin öz gelirleri içinde büyük bir ağırlığa sahip olmasa da belediyeye doğrudan gelir sağlaması ve belediye faaliyetlerini denetleme aracı olarak harcamalara katılma payı önemli bir rol oynamaktadır.²⁹ Harcamalara katılma payları üç ana başlık altında incelenebilir. Bunlar, Belediye Gelirleri Kanunu'nun üçüncü bölümünde belirtilen kanalizasyon harcamalarına, su tesisi harcamalarına ve yol harcamalarına katılma payları şeklindedir. Harcamalara katılma payı, belediye hizmet programı içinde ya da vatandaş talepleri üzerine gerçekleştirilen hizmetler-

²³ Hasan Hüseyin Can ve İlker Gündüzöz, *Türk Mahalli İdarelerinin Mali Yapısı Gelir ve Giderlere Analitik Yaklaşım Borçlanma Sistemlerinin AB Ülkeleri ile Mukayesesi* (1. Bası, Türkiye Belediyeler Birliği 2011) 25.

²⁴ İsmail Türk, *Kamu Maliyesi* (4. Bası, Turhan Kitabevi 2002) 103.

²⁵ Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu ve Nami Çağan, *Vergi Hukuku* (3. Bası, Savaş Yayınları 1995) 471.

²⁶ Cengiz Kırkıl (n 17) 28.

²⁷ Mustafa Dönmez ve Mehmet Cemal Özyardımcı, *Açıklamalı ve İçtihatlı Belediye ve Büyükşehir Belediye Kanunu* (1. Bası, Mahalli İdareler Derneği Yayınları 2006) 476.

²⁸ Nispi olarak sadece tellallık harcı alınmaktadır. Kanun kapsamında alınan diğer harçlar maktu olarak tahsil edilmektedir. Cengiz Kırkıl (n 17) 29.

²⁹ Nebi Yılmaz, 'Bir Otokontrol Sistemi Olarak Belediyelerde Harcamalara Katılma Payı' (2008) 71, *Sayıştay Dergisi*, 75-76 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1713696>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

de, bu hizmetlerin neden olduğu harcamaların tümünü kapsamaktadır.³⁰ Kanun'da belirlenen harcamalara katılma payları aşağıda ifade edilmiştir:

Kanalizasyon harcamalarına katılma payı: Kanun'un 87'nci maddesinde düzenlenen bu katılma payı, belediyeler ile belediyelere bağlı işletmelerce kanalizasyon tesislerinin yapılması halinde, yapılan bu tesislerden faydalanan taşınmaz maliklerinden alınmaktadır.

Su tesisleri harcamalarına katılma payı: Kanun'un 88'inci maddesinde düzenlenen bu katılma payı, belediyeler ile belediyelere bağlı işletmelerce belediye sınırları içerisinde yeni içme suyu şebeke tesisi inşa etmesi ya da mevcut şebeke tesislerini yenilemesi hallerinde, şebeke suyu dağıtımını yapılan alanda yer alan taşınmaz sahiplerinden alınmaktadır.

Yol harcamalarına katılma payı: Kanun'un 86'ncı maddesinde düzenlenen bu katılma payı, belediyelerin yapmış olduğu yeni bir yol yapımı, mevcut bir yolun genişletilmesi veya yolun tamirinden sonra, yolun her iki tarafında yer alan ya da bir başka yola çıkışı olmadığından ilgili yoldan faydalanan taşınmaz maliklerinden alınmaktadır.

Yol, kaldırım, kanalizasyon inşaatı ve içme suyu şebeke inşası ile mevcut alanların iyileştirilmesi, harcamalara katılma payı tahsil edilmesine sebep teşkil etmektedir. Ayrıca, 2464 sayılı Kanun'da harcamalara katılma payı tutarının bina ve arsa vergi değerinin %2'sini geçemeyeceği düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu hükümlerle, taşınmaz sahiplerinin ödeyeceği paya bir üst sınır getirmiştir. Katılma payları, ödemekle yükümlü olan kişilere tebliği takip eden yıldan başlamak üzere iki yıl ve dört taksit olacak şekilde tahsil edilmektedir. Peşin ödeme yapmak isteyen kişilerin, payın tahakkuk etmesinden itibaren bir ay içinde ödeme yapması gerekmektedir.³¹

Diğer Paylar: Harcamalara katılma payı dışında, müze giriş ücretleri payı ve maden payı da bulunmaktadır.

Müze giriş ücretleri payı: Cumhurbaşkanlığına bağlı Milli Saraylar dışında, belediye sınırları içerisinde faaliyet gösteren tüm müzelerin giriş ücretlerinden elde ettiği gelirin %5'lik kısmı belediye payı şeklinde ayrılmaktadır. Belediye payı alınan yerlerin kapsamı, tarihi eserlerin korunduğu ve Kültür ve Turizm Bakanlığı kararıyla giriş ücreti alınan müzeleri içermektedir. Ayrılan belediye payının, tahsil edilen aydan sonraki ayın on beşinci günü sonuna kadar, müzenin bulunduğu yerdeki belediyeye ödenmesi gerekmektedir.³²

Maden payı: 2464 sayılı Kanun'un mükerrer 97'nci maddesinde ifade edildiği şekliyle, belediye sınırları içinde faaliyet gösteren maden işletmeleri, 3213 sayılı

³⁰ Can ve Gündüzöz (n 21) 154.

³¹ Yılmaz (n 27) 155.

³² Nas (n 13) 185.

Maden Kanunu³³'nin 14'üncü maddesinde yer alan paylara ek olarak, yıllık satış miktarından %0,2'lik kısmı belediyeye pay olarak ayırmaktadır. Bu pay, madenlerden tahsil edilen devlet hakkının ödenmesi sırasında, maden işletmesi ruhsat sahibi tarafından ilgili yer belediyesine ödenmektedir.³⁴

1.4. Ücretler

Belediyelerin bir diğer gelir kalemi de yaptıkları bazı işler ve hizmetler sonucunda aldıkları ücretlerdir. Ücretleri bir sonraki bölümde detaylı olarak ele alacağımızdan şimdilik sadece adından bahsetmekle yetiniyoruz.

1.5. Emlak Vergisi Kanunu Kapsamındaki Gelirler

Emlak vergisi, tüzel veya gerçek kişilere ait konut, arsa ve araziler üzerinden alınan, tahsili ve yönetimi mahalli idarelere bırakılmış olan, olağan, daimî, objektif ve özel nitelikli bir servet vergisidir.³⁵

Emlak Vergisi Kanunu'na göre vergiyi doğuran olay, bir gayrimenkule sahip olma veya bir gayrimenkulün kullanım hakkına sahip olmaktır. Türkiye sınırlarında bulunan binalar, araziler ve belediye sınırları içinde ve belediyece parsellenmiş arsalar, ayrıca belediye sınırları içerisine girmemekle birlikte sorumluluğu belediyeye ait olan alanlarda bulunan araziler emlak vergisinin konusunu oluşturmaktadır. Nispi vergi niteliği taşıyan emlak vergisine ilişkin oranlar Kanun'da tespit edilmiştir. Kanun'daki vergi oranları; binaların konut olarak kullanılmasına, arazi veya arsa özelliğine göre değişmektedir. Ayrıca, büyükşehir belediye sınırları ya da mücavir alan içerisinde bulunup bulunmamasına göre de bir ayırım yapılmıştır.³⁶

2. Transferlerden Elde Edilen Gelirler

Belediyelerin transfer gelirleri, koşullu ve koşulsuz olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırılmaktadır. Ülkemizde en çok görülen koşulsuz transfer türü, genel bütçeye ait vergi gelirlerinden belediyelere yapılan pay aktarımlarıdır. Bu paylar belediyelerin ana finansman kaynağı olarak büyük önem taşımaktadır. Belediyelere yönelik koşula bağlı transferler, genelde Bakanlıklar ve diğer kuruluşlar tarafından belirli kullanım alanlarına yönelik projelerin finansmanı veya özel hizmetlerin yürütülmesi amacıyla yapılan transferleri kapsamaktadır. Örneğin, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kültürel, sanatsal, turistik gelişim ve tanıtıma ilişkin projelere yapılan yardımlar ile belediyelerce alınan emlak vergisinin %10'u olarak belirlenen taşınmaz kültür varlıklarının korunması katkı payından gerçekleştirilen yardımlar, koşullu transfer örneği olarak gösterilebilir.³⁷

³³ Maden Kanunu, Kanun Numarası: 3213, Kabul Tarihi: 04.06.1985, RG 15.06.1985/18785.

³⁴ Nas (n 13) 186.

³⁵ Canatay Hacıköylü, 'Emlak Vergisinde Değerleme Sorunu ve Değer Tespitine İlişkin Öneriler' (Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi 2009), 16.

³⁶ Cengiz Kırkıl (n 17) 42.

³⁷ Arıkboğa (n 2) 284.

3. Borçlanma Gelirleri

Borçlanma, belediyelerin olağan gelirlerinin, yapmaları gereken hizmetlere yetmediği durumlarda başvurdukları olağanüstü bir gelir kalemidir.³⁸

Belediyelerin borçlanmaya başvurmalarının temel nedenleri, gelirlerini giderleriyle denkleştirememeleri, gelir-gider ilişkisinde verimlilik sağlayamamaları ve öz gelirlerinin gereken seviyede olmamasıdır. Belediyeler, iç ve dış kaynaklardan alınan borçlarla finansmanlarını güçlendirmektedir. Borçlanma konusunda belediyelere serbesti tanınmıştır. Ancak bu serbesti, Belediye Kanunu'nun getirdiği bazı kısıtlamalara tabidir. Bu kısıtlamalar arasında, iç ve dış borç toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanunu³⁹ uyarınca tespit edilen yeniden değerlendirme oranında artırılan son kesinleşmiş bütçe geliri tutarını aşmaması, Hazine ve Maliye Bakanlığının dış borçlara ilişkin garantörlüğünün alınması, belli düzeydeki borçlanmalarda belediye meclisinin onayı ve bu düzeyi aşan durumlarda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının⁴⁰ onayının alınması şeklinde kısıtlamalara tabidir. Belediyeler, bu kısıtlamalarla merkezi idarenin sıkı denetimi altında borçlanma işlemlerini gerçekleştirmektedirler. Bu durumun temel nedenleri arasında, belediyelerin her geçen gün artan borç tutarları ve ödeme güçlükleri önemli yer tutmaktadır.⁴¹

D. Belediye Gelirlerinin Tarihsel Süreci

1. Osmanlı Döneminde Belediye Gelirleri

Türk idare tarihi açısından, modern anlamda mahalli idarelerin resmî kurumlar olarak ortaya çıkışı yakın tarihlere aittir. Mahalli idarelerden önce, yerel hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkin bir şekilde görev alan, yerel yönetimlerin oluşumuna zemin hazırlayan, idare ile halk arasında köprü olan ayanlar ve loncalarla birlikte devlet tarafından resmi olarak atanan şehir kethüdarları da bulunmaktaydı. Ancak Osmanlı döneminde şehirlerdeki büyüme etkisi ve yabancı devletlerin azınlıkların siyasi hayata katılımı yönündeki baskıları sonucunda yerel yönetimler 19. yüzyılda resmi kurum haline gelmiştir. Bu dönemde yöneticilerin yerel yönetimleri kurumsallaştırmadaki temel amacı, yerel ölçekte demokrasinin gelişimini sağlamak değil, yereli ilgilendiren hizmetlerin etkin bir biçimde yürütülmesini, vergilerin düzenli şekilde toplanmasını, ekonomi ve kamu düzeninin iyileştirilmesini sağlamaktı. Bu kapsamda, Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyıla kadar bazı hizmetler dini cemaat ve vakıflar ile mahalli gruplara bırakılmıştır. Tanzimat dönemiyle birlikte gelen birtakım idari reform sayesinde mahalli idarelerin ortaya çıkması

³⁸ Ruşen Keleş, *Yerinden Yönetim ve Siyaset* (3. Bası, Cem Yayınevi 1998) 341.

³⁹ Vergi Usul Kanunu, Kanun Numarası: 213, Kabul Tarihi: 04.01.1961, RG 10.01.1961/10703.

⁴⁰ Bu yetki daha önce İçişleri Bakanlığı'nda iken, 29.11.2018 tarihli ve 7153 sayılı Kanun'un 28'inci maddesiyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verilmiştir.

⁴¹ Özhan Çetinkaya ve Tolga Demirbaş, 'Belediye Gelirlerinin Analizi ve Mali Özerklik Açısından Değerlendirilmesi' (2010) 53, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 9-10 (<https://dergipark.org.tr/pub/iuamamk/issue/742/8012>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

için gereken ortam hazırlanmıştır. Tanzimat dönemi devlet adamları ise mahalli demokrasi ve siyasal katılım gibi bir amaç benimsememekle birlikte Metternich Avusturya'sını bir örnek olarak ele alarak reformları gerçekleştirmişlerdir. Bu dönemde, maliyeyi düzenlemek amacıyla vilayetlerdeki sancak merkezlerine gönderilen valilerin yetkileri, validen bağımsız yüksek rütbeli maliye memurları yani, muhassıllar tarafından sürdürülmüştür. Ayrıca, muhassılların başında bulunduğu meclisler de oluşturulmuştur. Bu meclislerde bölgenin müftüsü, kadısı, askeri komutanı, ruhani liderleri ve bölgenin ileri gelenlerinden de altı kişi yer almıştır. Böylece Tanzimat dönemi idari reformları Osmanlı Devleti'nde yerel yönetimlerin temellerini atmıştır.⁴²

Liman kentlerinin ticari olarak hareketlenmesiyle, yerli ve yabancı tüccarların konaklama, ulaşım ve güvenlik ihtiyaçlarını artırmıştır. Bu husus, yerel hizmetlerin düzenli olarak sunulması gerekliliğini daha açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu bağlamda, liman kentlerinde ticaretin canlanması, yerel hizmetlerin daha etkin bir şekilde örgütlenmesine ve yerel yönetimlerin kurulmasına öncülük etmiştir.⁴³ Bu sürecin sonucu olarak, batı tarzındaki yerel yönetimler Tanzimat Fermanı'yla birlikte görülmeye başlamıştır. İlk kurulan yerel yönetim birimi de 1855 yılında kurulan İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)'dir. Ancak hukuki anlamda belediyelerin kuruluşu 1930'lu yıllarda olabilmıştır.⁴⁴ İstanbul'da ilk örneğini gördüğümüz belediye teşkilatının taşraya taşınması 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile gerçekleşmiştir. 1867 yılında Osmanlı taşralarının tamamında yürürlüğe konan Nizamname, 1871 yılında değişikliğe uğrayarak kaza ve liva merkezlerinde belediye dairesi kurulmasını düzenlemiştir.⁴⁵ 1876 yılında kabul edilen Kanuni Esasi'nin 112'nci maddesinde, belediye yönetimi ya da bir başka ifadeyle "umuru belediye"nin belediye meclislerine bırakılacağı ifade edilmiştir.⁴⁶ Vergi toplama yetkisi ise, ilk olarak İstanbul belediye dairelerine tanınmıştır. Öncelikle ilk kurulan

⁴² İlber Ortaylı, 'Osmanlı İmparatorluğunda İdari Modernleşme ve Mahalli İdare Alanındaki Gelişmeler' (1982) 3 (1-3), İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, 142 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/13780>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

⁴³ Nurhan Toprak, "Mahalli İdarelerin Türk İdare Tarihi Açısından Gelişim Süreci ve Hizmet Sunum Yöntemleri" (2020) 19 (37 Covid-19 Özel Sayısı), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1166190>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

⁴⁴ Erdoğan Öner, *İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)'nin Kuruluşu ve 1917 Yılı Bütçesi* (1. Bası, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları 2008) 1-7 (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/%C4%B0stanbul-%C5%9Eehre m%C3%A2neti-Belediyesinin-Kurulu%C5%9Fu-Ve-1917-Y%C4%B1%C4%B1-B%C3%BCt%C3%A7esi.pdf>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

⁴⁵ Şeyhmus Bingöl, 'Osmanlı Taşra Belediyelerinde Bütçe Krizi: "Rüsûm-ı Erbaa Örneği"' (2019) 46, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 57 (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2160447>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

⁴⁶ Yıldızhan Yayla, *Anayasalarımızda Yönetim İlkeleri Tevsi-i Mezuniyet ve Tefrik-i Vezaif* (1. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1984) 42-43 (<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/A2D376661DEC4F15868112A8797ABA41>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Altıncı Daireye tanınan alelaide ve fevkalade vergi toplama yetkisi, daha sonra İstanbul'da kurulan diğer dairelere de verilmiştir.⁴⁷

1877 yılında çıkarılan Vilayet Belediye Kanunu'nda belediyelerin görev tanımına yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre belediyeler, kaldırım, yol, inşaat, lağım, su kanalı onarım ve yapım işi ile çarşı-pazar denetimi ve satılan malların fiyat kontrolleri gibi çok sayıda yetkiyle yetkilendirilmiştir. Kanun'un 19'uncu maddesinde ise, belediyelerin bu işleri yapabilmesi için ihtiyaç duyacakları finansmanın kaynağı düzenlenmiştir. Madde kapsamında belediyelerin gelirleri, irade-i seniyye ile devredilecek vergiler, devlet tarafından tahsis edilecek vergiler, köprü, geçit ve yol gibi inşai faaliyetlere ayrılan bütçeden geri kalan tutar, cezalar, hayvan alım satımından alınan ücret ile belediyeye yapılacak bağışlar olarak belirlenmiştir.⁴⁸

Belediye gelirlerine ilişkin olarak 1913 tarihinde de bir Kanun çıkarılarak zebhiye⁴⁹ rüsumunun miktarı artırılmış ve toplanan tutarın belediyelere aktarılmasına karar verilmiştir. 1914 tarihli Rüsum-u Belediye Kanunu'na göre ise belediyelerce mezbahalar kuruluna kadar kesilecek hayvanlardan belirlenen tutarların tahsil edilerek yarısının belediyelere, kalanının ise vilayetlere aktarılmasına karar verilmiştir.⁵⁰

2. Cumhuriyet Döneminde Belediye Gelirleri

Cumhuriyet döneminde uygulama alanı bulan ilk kanun, Osmanlı döneminde çıkarılan 1914 tarihli Rüsum-u Belediye Kanunu'dur. 1924 yılında, 423 sayılı Belediye Vergi ve Resimleri Kanunu⁵¹ kabul edilmiştir. Bu Kanun'la birlikte belediyelere belli başlı vergi ve resimleri tahsil etme ile birlikte belli vergi ve resim miktarlarını tespit etme yetkisi tanınmıştır. 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu⁵²nda da belediyelerce tahsil edilecek vergi kalemlerine yer verilmiştir. 1936 yılında ise, arazi, bina ve yol vergileri ile buhran vergisini tahsil etme yetkisi mahalli

⁴⁷ Alelaide vergiler, genel olarak hane ve dükkânlardan kandil aydınlatmaları için tahsil edilen vergileri, sokakların bakım ve idaresi için belediye meclisi tarafından icra edilecek her türlü iyileştirme ve inşaa faaliyeti için alınan yıllık vergileri, çeşitli ölçü ve mizan resim gelirlerini, bina inşası için verilen ruhsat harcını ve belirlenen tarifeye göre alınan patent resmini içermektedir. Fevkalade vergiler ise yeni yol ve lağımın açılması ve inşası için hane ve dükkânlardan alınan vergiler ile Altıncı Daire sınırları içerisinde yer alan emlak vergilerinin %2'si oranında alınan ek belediye resmini kapsamaktaydı. Erdoğan Öner, *Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare* (2. Bası, Maliye Bakanlığı Yayınları 2005) 404.

⁴⁸ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Devleti'nde Belediye Teşkilatı ve Kanunları* (1. Bası, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları 2005) 582-587.

⁴⁹ Zebh kelimesi hayvan, kurban anlamına gelmektedir. 'Zebh', İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/zebh>, Erişim Tarihi 26.11.2023.

⁵⁰ Bingöl (n 42) 76-77.

⁵¹ Belediye Vergi ve Resimleri Kanunu, Kanun Numarası: 423, Kabul Tarihi: 26.02.1924, RG 06.03.1924/63.

⁵² Belediye Kanunu, Kanun Numarası: 1580, Kabul Tarihi: 03.04.1930, RG 14.04.1930/1471.

idarelere bırakılmıştır. 1948 yılında, 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu⁵³ kabul edilerek 423 sayılı Belediye Vergi ve Resimleri Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.⁵⁴ Günümüzde de uygulama alanı bulan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ise 1981 yılında kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. 1984 yılında, 3030 sayılı Kanun⁵⁵ kabul edilerek o dönem yeni kurulan büyükşehir belediyeleri için yeni gelir kalemleri getirilmiştir. 1986 yılında ise emlak vergisini tahsil etme yetkisi belediyelere devredilmiştir. 1993 yılında ihdas edilen çevre temizlik vergisini tahsil etme yetkisi de belediyelere verilmiştir⁵⁶.

Tarihsel süreç incelendiğinde, 1981 yılı öncesi dönemde belediye gelirlerinin dağımık ve son derece verimsiz bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmektedir. Ancak, 1981 yılında yapılan değişikliklerle birlikte önemli bir ilerleme kaydedilmiştir. Günümüzde belediye gelirlerine ilişkin yasal dayanaklar, öncelikle 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu olmakla birlikte, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun⁵⁷, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁵⁸ gibi mevzuatlardır.

II. BELEDİYE GELİRLERİ KANUNU UYARINCA ALINAN ÜCRETLER

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, belediyelerin gelir kaynaklarını vergi, harç ve harcamalara katılma paylarıyla birlikte, yapılacak çeşitli iş ve hizmetler karşılığında alınacak ücretleri de bu kalemler arasında saymaktadır. Kanun'un 97'nci maddesi belediyelere, harç ve katılma payları düzenlemesine tabi olmayan, talep edenlerin isteği üzerine gerçekleştirdikleri tüm hizmetler için belediye meclisleri tarafından belirlenecek tarifeler uyarınca ücret alma yetkisi tanımaktadır.

⁵³ Belediye Gelirleri Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 01.07.1948, RG 09.07.1948/6953.

⁵⁴ Nuri Semih Öz, 'Anayasa Mahkemesinin Belediye Meclislerinin Vergilendirme Yetkisiyle İlgili Kararına İlişkin Bir Değerlendirme' (2012) 67 (4), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 69-70 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/35811>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

⁵⁵ Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 3030, Kabul Tarihi: 27.06.1984, RG 09.07.1984/18453.

⁵⁶ Şahin İpek (n 5) 3.

⁵⁷ İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 5779, Kabul Tarihi: 02.07.2008, RG 15.07.2008/26937.

⁵⁸ On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 6360, Kabul Tarihi: 12.11.2012, RG 06.12.2012/28489.

Ancak, zaman zaman belediyelerin belirli bir iş veya hizmet için kişilerden talep ettiği ücretler, yasal dayanağı itibariyle anlaşmazlıklara yol açabilmektedir. Bu tür ihtilafların temelinde, belediyelerin hizmet karşılığında talep ettikleri ücretin, harç miktarının düşük olması nedeniyle, hizmetin piyasa değerini elde etme amacı gütmeleri ya da kişilerin birtakım hizmetlerin belediyece bedelsiz sunulması gerektiği beklentisi yer almaktadır.⁵⁹

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, harç ve katılma payı konusu dışında kalan ve ilgili kişilerin talebi kapsamında verilecek tüm hizmetler için belediyeler ücret almaya yetkilidir. Ücret kapsamındaki hizmetlere ilişkin detaylı açıklamalar, Belediye Gelirleri Kanunu 31 Seri No'lu Genel Tebliği⁶⁰'nde belirtilmiştir. İlgili tebliğ hükmünde yer alan düzenlemelerden bahsetmemiz gerekirse;

- Belediyeler, harç veya katılma payı konusunda düzenlenmemiş ve ilgili kişilerin taleplerine bağlı olarak gerçekleştirecekleri hizmetler için belediye meclisleri tarafından belirlenen tarifeler uyarınca ücret alabilirler. Ancak, belirlenen bu ücretlerin adil, eşitlik ilkesine uygun ve genel prensipler doğrultusunda, hizmetin maliyetini dikkate alarak belirlenmesi gerekmektedir.⁶¹
- Zemin açma ve toprak hafriyatı gibi hizmetler sebebiyle belediyeden izin talep edildiğinde, ilgili kanunda belirlenen tarifelere göre harç alınması gerekmektedir. Ancak, hafriyat işlemlerinden kaynaklanan malzemenin belediye tara-

⁵⁹ Ahmet Arslan, 'Belediyeler Hangi Hallerde Yaptıkları İş Karşılığında Ücret Alabilirler?' (dunya.com, 27 Eylül 2013) <<https://www.dunya.com/gundem/belediyeler-hangi-hallerde-yaptiklari-iskarsiliginda-ucret-haberi-222765>> Erişim Tarihi 26 Kasım 2023.

⁶⁰ Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca çıkarılmış çok sayıda Genel Tebliğ bulunmaktadır. Bu Genel Tebliğ ise, 2464 sayılı Kanun'un 97'nci maddesi uyarınca alınan ücretlere ilişkin özel olarak çıkarılan Genel Tebliğ'dir. Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği, Tebliğ Seri Numarası: 31, Tarihi: 16.05.2005, RG 16.05.2005/25817.

⁶¹ Danıştay 9. Dairesi liman giriş ücreti adı altında alınan ücrete ilişkin açılan bir davada, "...davacının davalı idareden bir hizmet talebinde bulunmadığı ve liman giriş-çıkış ücretinin hangi hizmet karşılığında istenildiğinin belirtilmediği görülmüş olup, bu haliyle sunulan bir hizmet olmaksızın, salt limana giriş veya limandan çıkış yapılması nedeniyle ücret adı altında bedel istenilmesinin 2464 sayılı Kanun'un 97. maddesinde düzenlenen ücret tanımına uymadığı anlaşılmıştır..." şeklinde ifade ederek ücretin hizmet sunulmaksızın alınamayacağını belirtmiştir. Danıştay 9 D. E. 2015/2981, K. 2018/5409, T. 18.09.2018 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 26.11.2023). Bir başka kararda ise Daire, harcin konusuna giren bir hizmetin ücrete konu edilemeyeceğini şu şekilde belirtmiştir: "...istenilen ücret, 2464 sayılı Kanunun 82. maddesinde harç konusu olduğundan ve ruhsatsız faaliyet muayene ücreti adı altında bir ücret istenilmesinin yasal dayanağı da bulunmadığından, bu ücret ödeme emri ile de istenemez. Bu durumda belediyelerin asli ve kamusal görevlerinden olan ve Kanunda harç konusu yapılan bir hususta ayrıca ücret istenilmesinde isabet bulunmamaktadır." Danıştay 9 D. E. 1998/307, K. 1999/321, T. 02.02.1999 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Anayasa Mahkemesi de Belediye Gelirleri Kanunu 97'nci maddesine eklenen, "...ve belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde yer altı sularından kamu ve özel kişiler tarafından elde edilen kullanma ve sanayi suları..." ibaresini herhangi bir hizmet sunulmadan ücret istenemeyeceği gerekçesiyle, Anayasa'nın 73'üncü maddesine aykırı bulmuş ve iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi, E. 1986/20, K. 1987/9, T. 31.03.1987 (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1987-9-nrm.pdf>, Erişim Tarihi 27.11.2023).

findan kaldırılması ve taşınması talep edildiğinde, bu hizmet için ayrıca ücret alınması mümkündür.

- Belediyeler, ilan asma, bakım ve tahsis ücreti taleplerini, mükelleflerin hizmet binaları dışındaki alanlara ilan ve reklamlarını asma amacıyla yaptıkları başvurular üzerine değerlendirir. Ancak, bu ücretler sadece hizmet binaları dışındaki meydanlar, bulvarlar, caddeler ve ana yollar ile cephesi bulunan binalar için söz konusudur. Hizmet binalarında ve diğer yerlerde bulunan ilan ve reklamlar için herhangi bir ücret talep edilememekte, sadece ilan ve reklam vergisi ödenmektedir.⁶²

2464 sayılı Kanun'un 97'nci maddesinde ücretin hangi durumlarda alınabileceği belirtildikten sonra, 98'inci maddesinde de Kanun kapsamında tahsil edilecek vergi, harç ve katılma payları yönünden Vergi Usul Kanunu ile 6183 sayılı Kanun⁶³ hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Ücrete ilişkin ise herhangi bir atıfta bulunulmamıştır. 6183 sayılı Kanun hükümlerine açısından, ücret bir kamu alacağı sayılmadığından, ücretler kamu alacaklarının sahip olduğu ayrıcalıklara sahip değildir.⁶⁴ Bir diğer husus ise ücretler açısından 213 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanamaması nedeniyle, düzeltme-şikâyet yoluna gidilemeyecek olmasıdır.⁶⁵

⁶² Danıştay 9. Dairesi asma tahsis ücretinin tahsili amacıyla düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davada, bu ücretin istenebilmesi için ilan ve reklam konulan yerin ana arterde olması veya yerin belediyeye ait olması veya ilan ve reklamın asma ve bakım hizmetinin belediye tarafından yapılmış olmasını aramaktadır. Danıştay 9 D, E. 2011/1055, K. 2014/7091, T. 04.11.2014 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 26.11.2023).

⁶³ Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 6183, Kabul Tarihi: 21.07.1953, RG 28.07.1953/8469.

⁶⁴ Bu durum Danıştay kararında şu şekilde ifade edilmiştir: "...davacı Banka'nın ATM cihazına astığı reklamlar 3030 sayılı Kanunun 18/e maddesinde sayılan yerlerden olmadığından, bu yerler için ücret istenmesinin, 6183 sayılı Kanunun 1. maddesinde belirtilen amme hizmeti tatbikatından mütevellit olan diğer alacaklar kapsamında düşünülemeyeceği, bu nedenle olaya 6183 sayılı Kanunun uygulanamayacağı da açık bulunmaktadır. Bu durum karşısında, 6183 sayılı Kanun kapsamında bulunmayan ücretler nedeniyle anılan Kanunun 51. maddesi uyarınca gecikme zammı hesaplanması söz konusu olamayacaktır." Danıştay 9 D, E. 2004/4236, K. 2006/4409, T. 15.11.2006 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 26.11.2023).

⁶⁵ Danıştay bir kararında bu durumu şu şekilde açıklamıştır: "213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun yukarıda ifade edilen 1. maddesi ile 117 ve devamı maddelerinin birlikte değerlendirilmesinden; düzeltme-şikâyete konu olabilecek hususların sadece "vergi, resim ve harç" olarak düzenlendiği, "ve benzeri mali yükümlülüklerin" bu kapsama alınmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu durumda, davalı idare tarafından, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesi uyarınca yapılan tahsilatın "vergi ve benzeri mali yükümlülük" olması nedeniyle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca düzeltme-şikâyet kapsamında değerlendirilemeyecektir..." Danıştay 9 D, E. 2017/2222, K. 2020/847, T. 17.02.2020 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

Ancak Dairenin önceki tarihlerde bu kararın aksi yönünde vermiş olduğu kararlar da bulunmaktadır: "...davacının "minibüs hat devir ücreti" adı altında tahsil edilen 8.000,00TL'nin yasal faizi ile birlikte iadesi istemiyle yaptığı düzeltme şikâyet başvurusunun reddi üzerine açılan davada; olayın Vergi Usul Kanununda düzenlenen vergi hatası kapsamında olmadığı ve düzeltme-şikâyet yoluyla yargı önüne getirilmeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği

Belediyeler tarafından alınan ücretler, belediyeye göre çeşitlilik göstermesi ve gün geçtikçe yeni ücret kalemlerinin ortaya çıkması nedeniyle tek tek sayılması mümkün değildir. Ancak bu ücretlere ilişkin birkaç örnek olarak; teknik eleman ücreti, proje tescil ücreti, tetkik ücreti, asansör ücreti, imar durum ücreti, plaka ücreti, proje inceleme ücreti, plan tadilat ücretini gösterebiliriz⁶⁶.

III. ÜCRETLERDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA GÖREVLİ MAHKEME

2576 sayılı Kanun⁶⁷’da idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine giren uyuşmazlıklar sayılmıştır. Kanun’un 6’ncı madde hükmünde, vergi mahkemelerinin görevli olduğu davalar, genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar ile bu konularda 6183 sayılı Kanun’un uygulanmasına ilişkin davalar olarak ifade edilmiştir. Bu madde hükmünde tanımı tam olarak yapılamayan bir kavram olan “benzeri mali yüküm” ifadesi karşımıza çıkmaktadır. Genel kabul gören bir tanıma göre benzeri mali yükümlülük; Devletin kamu gücü kullanarak, belli bir hizmetin karşılığı olarak veya herhangi bir karşılık olmadan bireylerden zorla aldığı para olarak tanımlanmaktadır.⁶⁸

Ücretlere ilişkin görevli mahkemenin neresi olacağına ilişkin tartışma, ücretin “benzeri mali yüküm” niteliğinde olup olmadığının tam olarak tespit edilememesinden kaynaklanmaktadır. Benzeri mali yüküm ifadesinin tam karşılığı

---

anlaşılmaktadır. Harçlar Kanunu, Belediye Kanunu ve Belediye Gelirleri Kanunu gereği toplu taşımacılık faaliyeti yapanlardan ruhsat harcı ve toplu taşıma imtiyazının devri karşılığı bir bedel alma belediyelerin yetkisi dahilinde olmakla birlikte, sözü geçen devir temlik ücretinin, 2464 sayılı Yasada açıkça yer almamasına ve ilgililerin talebi üzerine belediyece herhangi bir hizmet sunumunda bulunulmamasına rağmen davacıdan “devir temlik ücreti” adı altında tahsilat yapılması, herhangi bir hukuki yorum gerektirmeyen maddi hata niteliğindedir. Bu durumda 213 sayılı Kanununun 118. maddesine göre söz konusu uyuşmazlık, hukuki ihtilaf değil, mükellefiyette hata olarak değerlendirilmesi ve işin esasına geçilerek karar verilmesi gerekirken Vergi mahkemesince aksi yönde verilen kararda yasal isabet görülmemiştir.” Danıştay 9 D, E. 2013/8734, K. 2014/5603, T. 22.09.2014 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023). Benzer bir karar için bkz.: Danıştay 9 D, E. 2013/8858, K. 2016/765, T. 25.02.2016 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁶⁶ Bazı örnek kararlar için bkz.: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2019/1770, K. 2019/1368, T. 28.11.2019; Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2022/260, K. 2022/354, T. 27.01.2022; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2022/1049, K. 2022/1063, T. 02.08.2022 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁶⁷ Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 2576, Kabul Tarihi: 06.01.1982, RG 20.01.1982/17580.

⁶⁸ Selim Kaneti, *Vergi Hukuku* (2. Bası, Filiz Kitabevi, 1989), 4-9; İbrahim Organ ve Fatih Akçay, ‘Mali ve Hukuki Yöntüyle Benzeri Mali Yükümlülükler’ (2013) 5 (9), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 184; Güneş Yılmaz ve Özgür Biyan, ‘Vergi Hukukunda Bir Belirsizlik: “Benzeri Mali Yükümlülük” Kavramı ve Bu Kavram Açısından Bakanlar Kuruluna Verilen Yetkilerin Değerlendirilmesi’ (2016) 38 (2), Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 348.

bulunamamışken bir de hangi kalemlerin benzeri mali yüküm olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemek bir hayli zor olmaktadır. Bu durum hem bölge idare mahkemelerinin görevli yargı yerini belirleyen daireleri arasında hem de Danıştay daireleri arasında kendini göstermektedir.

Bölge idare mahkemeleri, 2464 sayılı Kanun'un 97'nci maddesi kapsamında alınan ücretlerin hukuki niteliğine ilişkin farklı değerlendirmeler yaparak birtakım ücretleri⁶⁹ "benzeri mali yüküm" kapsamında değerlendirirken birtakım ücretleri⁷⁰ ise bu kapsamda değerlendirmemiştir⁷¹.

Belediye Gelirleri Kanunu'ndan kaynaklanan uyuşmazlıkların temyizen incelendiği Danıştay 9. Dairesi, 02.12.2021 tarihine kadarki içtihadında, Kanun'un 97'nci maddesi uyarınca alınan ücretleri benzeri mali yüküm kapsamında ele

⁶⁹ Örneğin cins değişikliği ücreti ile ilgili bir uyuşmazlıkta bölge idare mahkemesi, bu ücreti "benzeri mali yüküm" kapsamında değerlendirerek uyuşmazlıkta vergi mahkemesinin görevli olduğu karar vermiştir. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2019/1170, K. 2019/1119, T. 26.12.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

Dolmuş devir ücretine ilişkin uyuşmazlıkta da benzer bir karar verilmiştir. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2022/260, K. 2022/354, T. 27.01.2022 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

Otopark ücretine ilişkin uyuşmazlıkta da benzer bir karar verilmiştir. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2021/473, K. 2021/488, T. 09.03.2021 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

Teknik inceleme ücreti için bkz.: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2019/1770, K. 2019/1368, T. 28.11.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷⁰ Örneğin asansör tescil ücreti ile ilgili bir uyuşmazlıkta bölge idare mahkemesi, bu ücretin benzeri mali yüküm kapsamında olmadığını ifade ederek uyuşmazlıkta idare mahkemesinin görevli olduğuna karar vermiştir. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2023/1312, K. 2023/2600, T. 25.10.2023 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

İfraz ve tevhit ücretine ilişkin uyuşmazlıkta da benzer bir karar verilmiştir. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2023/1148, K. 2023/1170, T. 04.07.2023 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

İlan ve reklam izin ücretine ilişkin uyuşmazlıkta da benzer bir karar verilmiştir. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2022/1445, K. 2022/1882, T. 03.06.2022 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

Proje tescil ücretine ilişkin uyuşmazlıkta da benzer bir karar verilmiştir. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi, E. 2022/1049, K. 2022/1063, T. 02.08.2022 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷¹ Bir görüşe göre, kanuni idare kapsamında görev ve sorumlulukları kanunla belirlenen belediyelerin, kanunların verdiği görev ve yetki çerçevesinde hareket etme zorunluluğundan bahisle hizmet karşılığı yaptıkları işler nedeniyle aldıkları ücretlerin de benzeri mali yükümlülük olduğu ifade edilmektedir. Bkz.: Osman Sarıaslan, Vergi Uyuşmazlıklarına İlişkin Davalarda İlk İnceleme Konuları (1. Bası, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları 2014) 119.

Bir diğer görüşe göre ise, ilgili hizmetlerin kişinin isteği üzerine yapılması, bu hizmetleri belediye dışında üçüncü kişilerden de alma imkanının olması nedeniyle zorunluluktan bahsedilemeyeceği, bu nedenle ücretin benzeri mali yüküm kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bkz.: Mustafa Balcı, 'Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. Maddesi Kapsamında Belediye Meclisleri Tarafından Belirlenen Ücretler ve Yargı Uygulamasında Yaşanan Hukuki Sorunlar', (vergialgi.com, 7 Haziran 2021) <<https://vergialgi.com/belediye-gelirleri-kanunu-97-maddesi-kapsaminda-belediye-meclisleri-tarafından-belirlenen-ucretleri>> Erişim Tarihi 26 Kasım 2023.

olarak incelemiştir.⁷² Kanun'un 97'nci maddesi kapsamında alınan ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıklardan olan plan tadilatı tasdik ücreti⁷³, planlama ücreti⁷⁴, hafriyat döküm yeri temizlik ücreti⁷⁵, temel üstü kontrol ücreti⁷⁶, ifraz kontrollük ücreti⁷⁷ gibi örneklerde de görüldüğü üzere Danıştay ücret kapsamındaki uyuşmazlıklarda göreve ilişkin herhangi bir değerlendirme yapmamış ve uyuşmazlığın esasına ilişkin kararlar vermiştir.

Danıştay 9. Dairesinin içtihadı 02.12.2021 tarihine kadar ücretin benzeri mali yüküm olduğu şeklinde olmakla birlikte, bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesi tarafından ücretin benzeri mali yüküm olmadığına ilişkin kararlar da bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu kararlarından bahsetmemiz gerekirse; ilk olarak, 2464 sayılı Kanun'un 97'nci maddesinin iptali istemiyle açılan davayı ele alalım. İlgili madde hükmü, Ankara 2. Vergi Mahkemesi tarafından somut norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesinin önüne taşınmıştır. Mahkeme, "*Anayasa'nın 73. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiş ve diğer fıkralarında da bu yükümlülüğün ilkeleri gösterilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında, 'Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir veya kaldırılır.' denilerek verginin kanuniliği ilkesi benimsenmiştir. Verginin kanuniliği ilkesi, takdire dayalı keyfi uygulamaları önleyecek sınırlamaların yasa da yer almasını gerektirmekte ve vergi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının yasa ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna göre vergide, yükümlü, matrah, oran, tarh, tahakkuk, tahsil, uygulanacak yaptırımlar ve zamanaşımı gibi konuların yasayla düzenlenmesi zorunludur. İtiraz konu kurala, belediye meclislerine verilen, 'ücret' adı altında vergi, resim, harç veya benzeri mali yüküm tarifesi belirleme yetkisi değil, ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri hizmetlerin karşılığı olarak ücret tarifesi belirleme yetkisidir. Belediyelere tekel olarak verilmemiş, kişilerin isteği üzerine sunulan hizmetler için bir tarifeye dayalı olarak istenilen 'ücret'in vergi, resim, harç ve benzeri mali yüküm olarak*

⁷² Danıştay bir kararında, "...yapılan ücret tahakkuku "vergi ve benzeri mali yükümlülük" olması nedeniyle..." şeklinde ifade ederek, 2464 sayılı Kanun'un 97'nci maddesi uyarınca alınan ücretlerin "vergi ve benzeri mali yükümlülük" kapsamında değerlendirmiştir. Danıştay 9 D, E. 2019/7325, K. 2020/5264, T. 19.11.2020 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷³ Danıştay 9 D, E. 2016/15772, K. 2019/4442, T. 08.10.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷⁴ Danıştay 9 D, E. 2015/2218, K. 2019/3978, T. 24.09.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷⁵ Danıştay 9 D, E. 2015/7414, K. 2019/3810, T. 19.09.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷⁶ Danıştay 9 D, E. 2015/9587, K. 2019/3809, T. 19.09.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

⁷⁷ Danıştay 9 D, E. 2015/9411, K. 2019/3799, T. 19.09.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

*nitelendirilmesi mümkün değildir.*⁷⁸ şeklinde bir gerekçeyle, ücretin benzeri mali yüküm olmadığını ifade etmiş ve bu nedenle verginin kanuniliği ilkesine aykırı bir durumun olmadığını belirtmiştir. Burada dikkati çeken husus, Mahkemenin ücreti benzeri mali yüküm olarak kabul etmeyip önüne vergi uyuşmazlığından kaynaklı ve vergi mahkemesi tarafından getirilen dosyayı, vergi mahkemesinin yetkisizliği nedeniyle reddetmemesidir. Kararın bu yönüyle bir soru işareti barındırdığı söylenebilir.⁷⁹

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru üzerine vermiş olduğu bir kararında ise, belediye meclislerinin ücret adı altında vergi, resim, harç veya benzeri mali yüküm tarifelerini belirlemeye yetkili olmadığı, ilgili kişilerin talebi üzerine yapılacak hizmetlere karşılık ücret tarifesi belirlemeye yetkili olduğu, belediyelerin tekeline bırakılmamış, ilgililerin talebi üzerine yapılan hizmetlere yönelik bir tarife kapsamında talep edilen ücretin vergi, resim, harç ve benzeri mali yüküm şeklinde ifade edilmesinin mümkün olmadığı, ücret tarifesini belirleme yetkisinin Belediye Kanunu'nun 18/f maddesi kapsamında belediye meclislerinde olduğu, 2464 sayılı Kanun'da harç ve harcamalara katılma payı dışında ilgili kişilerin talebiyle ücret karşılığında belediyelerce yapılacak işlerin sayma yoluyla sayılmadığı, ücret karşılığı belediyeler tarafından yapılacak işlerin tespiti hususunda belediye meclislerine Anayasa ve kanunların çizdiği sınırlar içinde kalmak kaydıyla geniş takdir yetkisi tanındığı vurgulanmıştır.⁸⁰ Anayasa Mahkemesi bu kararında benzeri mali yüküm kavramının daha dar yorumlanması gerektiğini ifade etmiş ve kavramın "benzeri" şeklinde olmasının ucu açık bir durumu ifade etmediğini, kanunla çizilen sınırlar dışında kalan kalemlerin benzeri mali yüküm olarak değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu da Anayasa Mahkemesinin bu kararı perspektifinde bir karar vererek ücreti benzeri mali yüküm kapsamında değerlendirmemiştir. İmar planı tadilatı ücretinden kaynaklanan uyuşmazlıkta, idare mahkemesi kendisini görevli görerek işin esası hakkında karar vermiş⁸¹, temyiz incelemesi yapan Danıştay 6. Dairesi ise, ücretten kaynaklanan uyuşmazlıkta vergi mahkemesinin görevli olduğunu ifade ederek bozma kararı vermiştir.⁸² İdare mahkemesi, Anayasa Mahkemesinin kararına atıf yaparak ücretin benzeri mali yüküm kapsamında olmadığını, bu nedenle uyuşmazlıkta idare mahkemesinin görevli

⁷⁸ Anayasa Mahkemesi, E. 2009/42, K. 2011/26, T. 26.01.2011 (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2011-26-nrm.pdf>, Erişim Tarihi 28.11.2023).

⁷⁹ Balcı (n 66).

⁸⁰ Anayasa Mahkemesi, Başvuru Numarası: 2015/10008, T. 04.04.2019 (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/10008>, Erişim Tarihi 28.11.2023).

⁸¹ Manisa 1. İdare Mahkemesi, E. 2012/1394, K. 2013/697, T. 04.07.2013 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 28.11.2023).

⁸² Danıştay 6 D, E. 2013/7907, K. 2018/731, T. 30.01.2018 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 28.11.2023).

olduğunu, belediye meclisi kararına istinaden alınan uyuşmazlık konusu ücrette hukuka aykırılık olmadığı gerekçesiyle ısrar kararı vermiştir.⁸³ İsrar kararını inceleyen Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu idare mahkemesi kararını onayarak ücretin benzeri mali yüküm kapsamında olmadığı yönünde bir karar vermiştir.⁸⁴

Anayasa Mahkemesi ile Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu kararlarından yaklaşık iki yıl sonra Danıştay 9. Dairesi de içtihat değişikliğine gitmiştir. Daire, 02.12.2021 tarihinde tüm üyelerinin katılımıyla yaptığı toplantı sonucunda, ücretin vergi, resim, harç ve benzeri mali yüküm kapsamında olmadığına ve ücretten kaynaklanan uyuşmazlıklarda genel görevli yargı yeri olan idare mahkemelerinin görevli olduğuna karar vermiştir. Daire bu kararında, 2464 sayılı Kanun'un 97'nci maddesinin iptali istemiyle 2011 yılında Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru üzerine verilen karardan bahsederek, Anayasa Mahkemesinin ücreti benzeri mali yüküm olarak kabul etmediğini ifade etmiş, yine Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuru neticesinde Mahkemenin 2019 yılında vermiş olduğu karara da atf yaparak ücretin benzeri mali yüküm olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir. Bu kapsamda, önceki içtihadından vazgeçerek ücrete ilişkin uyuşmazlıklarda genel görevli yargı merci olan idare mahkemelerinin görevli olduğuna karar vermiştir.⁸⁵

IV. DEĞERLENDİRME

İdari yargıda görev ayrımı, vergi mahkemeleri ile Danıştayın görev alanının özel olarak sayılması suretiyle belirlenmiş durumdadır. 2576 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinde bu durum ifade edilmiştir. Buna göre, Danıştay ve vergi mahkemelerinin görev alanı dışında kalan tüm iptal ve tam yargı davalarının idare mahkemesinin görev alanı içerisinde olduğu belirtilmiştir. Kanun'un 6'ncı maddesinde ise, vergi mahkemelerinin görevleri açıklanmıştır. Madde hükmünde geçen "benzeri mali yüküm" ifadesinin ne şekilde ele alınacağı tartışmalı bir husustur. Çalışmamızın içeriğini de oluşturan 2464 sayılı Kanun uyarınca alınan ücretler ise bu konuda en çok uyuşmazlığın meydana geldiği yerdir. Danıştay, uzun yıllardır devam eden içtihadında ücretin benzeri mali yüküm kapsamında ele alınması gerektiğini ifade etmiş ve ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda vergi mahkemesinin görevli olduğu yönünde kararlar vermiştir. Yukarıda açıkladığımız üzere Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin kararlarda verdiği kararlardan da hareket-

⁸³ Manisa 1. İdare Mahkemesi, E. 2018/1013, K. 2018/1085, T. 19.10.2018 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 28.11.2023).

⁸⁴ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E. 2019/241, K. 2019/4602, T. 23.10.2019 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 28.11.2023).

⁸⁵ Danıştay 9 D, E. 2020/317, K. 2021/6032, T. 02.12.2021 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023). Benzer kararlar için bkz.: Danıştay 9 D, E. 2022/3004, K. 2023/1572, T. 25.04.2023; Danıştay 9 D, E. 2020/5832, K. 2022/5611, T. 10.11.2022; Danıştay 9 D, E. 2019/2968, K. 2022/5174, T. 27.10.2022; Danıştay 9 D, E. 2021/3049, K. 2021/7402, T. 28.12.2022 (UYAP Karar Arama Ekranı, Erişim Tarihi 27.11.2023).

le, Danıştay içtihat değişikliğine gitmiş ve ücretlerin benzeri mali yüküm kapsamında olmadığına, bu nedenle de ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların idare mahkemesinin görevinde olduğuna karar vermiştir.

“Benzeri mali yüküm” kavramının kanuni bir tanımının olmaması, hangi kalemlerin benzeri mali yüküm olarak kabul edileceğine ilişkin de bir düzenleme olmaması nedeniyle bu kavramı sınırlandırmak oldukça güçtür. Kanun koyucunun “benzeri mali yüküm” olarak isimlendirdiği bu alanı belirgin bir şekilde tespit etmemesi ve “bilinçli” bir susma halinde olması da bu kavramın daha geniş bir şekilde ele alınmasını istediği şeklinde yorumlanabilir. Benzeri mali yüküm kavramını vergi, resim ve harç tanımı çerçevesinde eli alıp dar bir şekilde yorumlama kanun koyucunun arzu ettiği denetim mekanizmasından uzaklaşılması sonucunu doğuracağını düşünüyoruz. Bu nedenle, bu kavramın dar bir şekilde yorumlanmasından ziyade, kanun koyucunun iradesiyle de örtüşecek şekilde geniş bir şekilde ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

İdari yargıda vergi mahkemelerinin görevlerinin sayma suretiyle belirlenmesi nedeniyle idare mahkemeleri genel görevli mahkemeler olmaktadır. Hal böyle iken, genel görevli olup görev alanı oldukça geniş olan idare mahkemelerinin görev alanının daha da genişletilmesi yerinde olmayacaktır. Kanun koyucunun bir diğer amacının da idare mahkemelerinin iş yükünün azaltılması yönünde olduğu söylenebilir. Bu durumda her geçen gün baktığı uyuşmazlık çeşidinin artması ve iş yükünün vergi mahkemelerine göre fazla olması nedeniyle idare mahkemelerinin iş yükünü artıracak şekilde yorumlanmasının da yerinde olmadığını düşünüyoruz.

Bu açıklamalardan hareketle, 2464 sayılı Kanun uyarınca alınan ücretlerin, kanun koyucunun iradesiyle örtüşecek şekilde benzeri mali yüküm olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Benzeri mali yüküm olarak kabul edilmesi neticesinde de görevli yargı yeri olarak idare mahkemelerinin değil; vergi mahkemelerinin görevli olması gerektiğini düşünüyoruz.

SONUÇ

Yerel yönetim kuruluşları, merkezi idarenin yerel düzeydeki temelini oluşturarak kamu idaresinin önemli bir bileşeni olarak görev yapmaktadır. Belirli coğrafyada ikamet eden kişi topluluğunun ortak ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulan bu birimler, genel kamu yönetimi içinde ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptirler.

Ülkemizde, yerel yönetim sayıları ve idari sınır genişliklerine bakıldığında, öne çıkan kuruluşun belediyeler olduğunu söyleyebiliriz. Günümüzde, kentlerdeki nüfus artışı, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler gibi çok sayıda etken, belediye sınırları içinde yer alan halkın beklenti ve taleplerinin artmasına ve değişmesine neden olmuştur. Belediyeler, eğitim, sağlık, ulaştırma, kültür, sosyal hizmetler, çevre ve başka birçok alanda görev üstlenmiş durumdadırlar. Belediyelerin sayılan bu görevleri yerine getirebilmesi için gerekli kaynağa sahip olması gerekmektedir. Belediyelerin hem görevleri hem de bu görevleri yerine getirebilmeleri için gerekli

kaynaklar, Anayasa'nın 127'nci maddesi temelinde belirlenmiştir. İlgili madde, yerel yönetimlere görevleri ile orantılı bir şekilde gelir tahsis etme zorunluluğuna vurgu yapmaktadır.

Belediyelerin gelirlerine bakıldığında birçok farklı kalemden geliri olduğunu söylemek mümkündür. Ancak bunlar içerisinde uygulama alanı en geniş olanı ise ücretlerdir. Ücretler, belediyenin vermiş olduğu bir hizmet karşılığında almış olduğu bedeldir. Ücretler, belediye meclisinin kabul ettiği bir tarife uyarınca alınmaktadır. İşte tam da bu noktada ücretlerin niteliğine yönelik tartışmalar başlamaktadır.

Bu tartışmaların temelinde ücretin benzeri mali yüküm olarak kabul edilip edilmemesi tartışması yatmaktadır. Bu durum, görevli yargı yerinin tespiti açısından oldukça önemlidir. Benzeri mali yüküm olarak kabul edilmesi durumunda vergi mahkemesi görevli olurken, benzeri mali yüküm olarak kabul edilmemesi halinde ise idare mahkemeleri görevli olmaktadır.

Söz konusu bu tartışma, bölge idare mahkemeleri, Danıştayın ilgili daireleri ile Anayasa Mahkemesinde de yapılmıştır. Her bir yargılama mercinin birbirinden farklı yaklaşımları olmuştur. Bunun en önemli sebebi, görev konusunun kanunda açık ve şüpheden uzak bir biçimde düzenlenmemesidir. Bir başka durum ise, ücretlere ilişkin nitelendirmenin 2464 sayılı Kanun'da yapılmamış olması ve ücretlerden kaynaklı uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin doğrudan belirtilmemesidir.

Yargı yerleri de bu belirsizlikler sebebiyle birbirlerinden farklı kararlara imza atmış ve hukuki belirlilik ve güvenliği zedeleyen bir durum ortaya çıkmıştır. Danıştay önceki içtihadında ücreti benzeri mali yüküm olarak kabul ederken, 02.12.2021 tarihinden itibaren Anayasa Mahkemesi kararını gerekçe göstererek bu içtihadından vazgeçmiş ve ücretin benzeri mali yüküm kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir. Bu içtihat değişikliğiyle birlikte ücretten kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli yargı yeri idare mahkemeleri olmuştur.

Göreve ilişkin hususlar kamu düzenine ilişkin olduğundan, göreve ilişkin düzenlemelerin belirsiz olmaması ve yargı yerlerine yorum yoluyla bu belirsizliği tamamlama fırsatı vermemesi gerekmektedir. Bu kapsamda, halihazırda yargı yerleri tarafından benzeri mali yüküm olarak değerlendirilmediği için idare mahkemesinin görevine bırakılan ücretin ileride yaşanacak yeni bir içtihat değişikliğiyle vergi mahkemesinin görevine bırakılmayacağına herhangi bir "garantisi" bulunmamaktadır.

Bu durumda, öncelikle göreve ilişkin hususları düzenleyen 2575, 2576 ve 2577 sayılı kanunların günümüzde yaşanan ve ileride yaşanması muhtemel sorunları çözecek şekilde güncellenmesi gerektiği açıktır. Bir diğer önemli husus ise, benzeri mali yüküm kavramının sınırları çizilerek nelerin benzeri mali yüküm olup olmadığının kesin bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Ücrete ilişkin nitelendirme ve ücretlerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli yargı yerinin şüpheye mahal vermeyecek şekilde belirtilmesi de yaşanan sorunların önüne geçilmesine katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

Akgündüz A, *Osmanlı Devleti'nde Belediye Teşkilatı ve Kanunları* (1. Bası, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları 2005).

Arıkboğa Ü, 'Türkiye'de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri' (2016) 13 (33), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 276-297 (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/183470>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

Arslan A, 'Belediyeler Hangi Hallerde Yaptıkları İş Karşılığında Ücret Alabilirler?' (dunya.com, 27 Eylül 2013) <[https://www.dunya.com/gundem/belediyeler-hangi-hallerde-yaptiklari-is-karsiliginda-uc ret-haberi-222765](https://www.dunya.com/gundem/belediyeler-hangi-hallerde-yaptiklari-is-karsiliginda-uc-ret-haberi-222765)> Erişim Tarihi 26 Kasım 2023.

Aytaç F, *Açıklamalı Belediye Kanunu* (4. Bası, Gaye Matbaacılık, 1988).

Balcı M, 'Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. Maddesi Kapsamında Belediye Meclisleri Tarafından Belirlenen Ücretler ve Yargı Uygulamasında Yaşanan Hukuki Sorunlar', (vergialgi.com, 7 Haziran 2021) <<https://vergialgi.com/belediye-gelirleri-kanunu-97-maddesi-kapsaminda-belediye-meclisleri-tarafindan-belirlenen-ucretleri>> Erişim Tarihi 26 Kasım 2023.

Bingöl Ş, 'Osmanlı Taşra Belediyelerinde Bütçe Krizi: "Rüsûm-ı Erbaa Örneği"' (2019) 46, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 53-86 (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2160447>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Cengiz Kırkıl A. G, 'Belediye Gelirleri Kanunu Çerçevesinde Belediyelerin Vergi Gelirlerinin Değerlendirilmesi' (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi 2019).

Can H. H ve Gündüzöz İ, *Türk Mahalli İdarelerinin Mali Yapısı Gelir ve Giderlere Analitik Yaklaşım Borçlanma Sistemlerinin AB Ülkeleri ile Mukayesesi* (1. Bası, Türkiye Belediyeler Birliği 2011).

Çetinkaya Ö ve Demirbaş T, 'Belediye Gelirlerinin Analizi ve Mali Özerklik Açısından Değerlendirilmesi' (2010) 53, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 1-18 (<https://dergipark.org.tr/pub/iuamank/issue/742/8012>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Doğan M. S, 'Belediye ve Ahilik Hizmetlerinin Karşılaştırılması' (2002) 2, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 77-87 (https://isamveri.org/pdf/drg/D01239/2002_9/2002_09_DOGANMS.pdf, Erişim Tarihi 25.11.2023).

Dönmez M ve Özyardımcı M. C, *Açıklamalı ve İçtihatlı Belediye ve Büyükşehir Belediye Kanunu* (1. Bası, Mahalli İdareler Derneği Yayınları 2006).

Hacıköylü C, 'Emlak Vergisinde Değerleme Sorunu ve Değer Tespitine İlişkin Öneriler' (Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi 2009).

İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/>, Erişim Tarihi 26.11.2023.

Kaneti S, *Vergi Hukuku* (2. Bası, Filiz Kitabevi, 1989).

Keleş R, *Yerinden Yönetim ve Siyaset* (3. Bası, Cem Yayınevi 1998).

Kubbealtı Lügati, <http://lugatim.com/>, Erişim Tarihi 25.11.2023.

Monkkonen E. H, *The Local State: Public Money and American Cities* (1st edn, Stanford University Press, 1995) (https://www.google.com.tr/books/edition/The_Local_State/T5Inu-LoaFkC?hl=tr&gbpv=1&dq=h.+eric+monkkonen,+the+local+state&printsec=frontcover, Erişim Tarihi 25.11.2023).

Nadaroğlu H, *Mahalli İdareler* (5. Bası, Beta Yayıncılık, 1994).

Nas A, *Belediye Gelirleri* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2011).

Organ İ ve Akçay F, 'Mali ve Hukuki Yönüyle Benzeri Mali Yükümlülükler' (2013) 5 (9), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 160-189.

Ortaylı İ, 'Osmanlı İmparatorluğunda İdari Modernleşme ve Mahalli İdare Alanındaki Gelişmeler' (1982) 3 (1-3), İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, 137-148 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/13780>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

Öncel M, Kumrulu A ve Çağan N, *Vergi Hukuku* (3. Bası, Savaş Yayınları 1995).

Öner E, *İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)'nin Kuruluşu ve 1917 Yılı Bütçesi* (1. Bası, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları 2008) (<https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/%C4%B0stanbul-%C5%9Eehrem%C3%A2neti-Belediyesinin-Kurulu%C5%9Fu-Ve-1917-Y%C4%B11%C4%B1-B%C3%B-Ct%C3%A7esi.pdf>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Öner E, *Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare* (2. Bası, Maliye Bakanlığı Yayınları 2005).

Öz N. S, 'Anayasa Mahkemesinin Belediye Meclislerinin Vergilendirme Yetki-siyle İlgili Kararına İlişkin Bir Değerlendirme' (2012) 67 (4), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 63-88 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/35811>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

Sarıaslan O, *Vergi Uyuşmazlıklarına İlişkin Davalarda İlk İnceleme Konuları* (1. Bası, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları 2014).

Şahin İpek E. A, 'Türkiye'de Belediye Gelirlerinin Değerlendirilmesi' (2018) 20 (2), Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1-19 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/610985>, Erişim Tarihi 25.11.2023).

Topal A. K, 'Belediyelerin Özgelirlerinin Artırılmasında Vergilendirme Yetkisi: Ülkeler Arası Bir Karşılaştırma' (2004) 18 (3-4), Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 119-133 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29963>, Erişim Tarihi 29.11.2023).

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi 25.11.2023.

Türk İ, *Kamu Maliyesi* (4. Bası, Turhan Kitabevi 2002).

Toprak N, 'Mahalli İdarelerin Türk İdare Tarihi Açısından Gelişim Süreci ve Hizmet Sunum Yöntemleri' (2020) 19 (37 Covid-19 Özel Sayısı), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 319-341 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1166190>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Ülkmen İ. H, *Mahalli İdareler Maliyesi Dersleri* (Ankara, 1960).

Yayla Y, *Anayasalarımızda Yönetim İlkeleri Tevsi-i Mezuniyet ve Tefrik-i Vezaif* (1. Bası, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1984) (<https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6C-LJ8T5/A2D376661DEC4F15868112A8797ABA41>, Erişim Tarihi 26.11.2023).

Yılmaz G ve Biyan Ö, 'Vergi Hukukunda Bir Belirsizlik: "Benzeri Mali Yükümlülük" Kavramı ve Bu Kavram Açısından Bakanlar Kuruluna Verilen Yetkilerin Değerlendirilmesi' (2016) 38 (2), Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 335-360.

Yılmaz N, 'Bir Otokontrol Sistemi Olarak Belediyelerde Harcamalara Katılma Payı' (2008) 71, Sayıştay Dergisi, 75-90 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1713696>, Erişim Tarihi 25.11.2023).